

Latweeschu Nwises.

Nr. 9.

Zettortdeenâ 3. Merz

1855.

Druckerts pee J. G. Hoffmann un A. Johannohn.

Nahwes peemina!

Sinnu, mihi draugi, kas juhs sawu no Deewa schehligas rohlas swehti midfinatu Keiseru no sirds mihejuschi un til augsti zeenijuschi, juhs gribbeest kahdas staidratas sinnas par scho augsti tezamo wiheru, fo Deews Kungs ne ween til augsti bij sehdinajis mums par paleekamu peeminneschamu un swehtibu, bet arri bij puschkojis ar tahdu gaischu prabtu, Deewabihjigu, mihligu sirdi un spehjigu taisnu rohlu, ka Wiini pateesi ka mihta saule stary teem spihdekteem, ta spihdejuschi stary teem waldineekteem muhsu laikds. Nikolai bij nelaike Keisera Pahwila un Marias treshais dehts, dsimmis 23. Juni d. 1796, — tad nu 59ta gadda. 1. Juli d. 1817 apprezehajs ar nelaike Pruhshu Kehnina wezako meitu Aleksandru, ar kurren Wiini lohti mihligi libds pat beidsamai deenai dsihwodami, dsemdejuschi 4 dehtus un 3 meitas, no kurrabm ta jaunaka, apprezeta ar Wahzsemmes Brinzi, neddelas nomiruse. Tahs wezakas Peelwirstenes Marias lanlahts draugs, Peelkungs Reichlenbergis arri nomirris. Ta obtra Peelwirstene Olga apprezeta ar Wirtenbergeru Kehnina E:ohna mantineeku Kabele. (Stattees sawa Kalendera wiisu scho augstu Peelwirstenu wahrdus un gaddus). 19. Nowember d. 1825, tad muhsu nelaike Keisers Aleksanders tas pirmas Toganrogges pilsehta bij mirris un Winneem ne kahdi beheni naw bihuschi, un Wiinu obtrais brahlis Konstantins Pawlowitsch wats ne gribbeja buht par muhsu Keiseru, tad treshais brahlis,

schis muhsu teizamais Nikolai Pawlowitsch pehz Deewa swehta prabta, kas scho wiheru bij wats isredsees par mihtas Kreewuwaltsis stipru, taisnu un mihligu galwineeku un tehnu, par Keiseru tappe pa-augstinahs. 22tra Augustâ d. 1826 Wiini Maskawa tappe swaiditi par Keiseru. Tal pascha gadda iszehlahs karsch ar Bersereem kas bij apwainojuschees un 1827ta gadda labbi pahrmahziti, meeru faderreja Kreewu semmei par leelu gohdu. 1828ta un 1829ta gadda mums bij leels karsch ar Turkeem, nabbaga Greekeru labbad, fo Turki neschehligi bij spaidijuschi un fo tee ar teem kareodami pawissam gribbeja isdeldeht, ne-istejamas leetas teem daridami. Muhsu Keisers Turkus pahrmahzija, gahje pahr Dohnawu pahr Balkana katneem, panehme teem Adrianopoli, un nu teem bij jaderer meers. Greekeri nu dabbuja brijwestibu, dabbuja sawu semmi un Keisers arzittu waldineeku paligu eetaifija teem ihwaschu Kehnina. Arri Turkeem bij ja-apsoblahs kristigus landis sawa walsti gohdam turreht un muhsu Keiseram nowehleja par to sinnah, ka Turki teem kristigeem zilwekeem par daudne darroht. Nu sinnaseet arri kalabbad schis karsch, fo taggad weddam, ar Turkeem iszehlees. Turki scho sawu swehtu apsoblischamu ne tad ihsti naw turrejuschi, Kristus zeenitajus ar ween apgruhstinajuschi un kad ne gribbeja un ne gribbeja teem labbi darriht, bet palste wehl siktaki, un ne klausija Keisera pamahzischanahm; tad ar kerra-spehtu bij ja-ee-eet Madawa un Ballakaja. Muhsu eenaidneeki nu bailodamees, ka Turkeem sikti ees, un us muhsu

spehtu naidigi buhdami, muffinaja Turkus, lai ne padohdabs, un pehz teem eetaifijahs par tahdeem leeleem draugeem, kà paschi jaw sinneet. — Tikko pirmais Turku karsch beidsees, 29tâ Nowembera d. 1830 nespertni Pohli zehlahs prett mums, un nu ar teem bij jakarro, kamehr 7. Septembara d. 1831 Warschawu panehmam un tad tohs sawaldija. Deems nu swehtija ar mihlo meeru un nu muhsu nelaiķis sawu semmi apghadaja un apkohpe ar ihstu tehwa firdi un leelu gudribu wissu apghadadams, kas pee walsis labklahschanas un muhsu spehtu wairoshchanahs bij derrigs. Arri apghadaja muhsu mihlu Lutteru basnizu. Sa-aizinaja muhsu tizzibas augstakus basnizas-kungus un preekschneekus, un scheem bij jasaraksta jauni derrigi basnizas liktumi un gruntiga Deewa-kalposchana basnizas, wisseem Lutteru tizzigeem weenada, tã kã taggad dar-ram sawas basnizas. Tã to eetaifija 1834. Wissuwairak par jums mihleem Latweescheem un semneekem schehligi ruhpejuschees, jums ghadadami to teizamo rentes-buhschanu, to ar gaddeem, pamasam eetaifa, lai wiss eet pa kahrtam un ar laiku ihstais labbums no tam zeltahs; jo par ahtri un ar warru darrihts, ne kas labbi ne warr isdohtees. Winni Latweescheem arri nowehleja nekrushchus doht ne ar kerschanu, bet ar lohsu-wilkschanu daudf tuhst. firdis ar to meerinadami. — Kad wissas semmês 1848tã gaddã nemeers un dumpis iszehlahs un breesmigi warras un pohsta darbi wissur notikke, tad muhsu Keisera leelã waljit ween bij mihlais meers un drohschiba, un tik spehzigigi bijam, ka Eiserekem, kas tik ne jaw ispohstitti, warrejam paligã eet, un tohs Ungeru-karrã 1849tã gaddã itt ahtri isglahbam. — Tã nu muhsu augstais nelaiķis ne ween bijis ihstis stiprs patwehrums teem tizzigeem un Deewabihjigeem, teem kas taisnibu mihle un gohdam turrahs, bet arri ihstis pahrewarretajs to netizzigo un besdeewigo, to dumpineeku un laundarritaju, bet Paschi sawam Kungam un Pestitajam lohti pasemmigi un

firsnigi kalpodami ar Deewabihjigu prahtu. Tadehl pa wissu pasauli bijuschi tik lohti mihleti un zeeniti no wisseem labbeem, bet wiss dumpineeki un nemeera laudis dikti bijuschees no Winnu taisnas un tik spehzigas rohtas. Lohti mihligs un laipnigs tehws bijuschi Sawu augsta nammu behrneem un peederrigeem un teem kas pee Winneem bijuschi, itt par teizamu preekschihmi ikkatram laulatam draugam, teh-wam un namma-tehwam, tã ka preeka affaras bij jaslauka teem, kas redsejuschi zil mihligi Sawã nammã ar behrneem un behrnu behrineem dshwojuschi. Nelaiķis no auguma bija warrren leels, pilnigs, jauks, ihsta Keisera un stipra waldineeka gihmi, ar tahdam gudrahm un dedsigahm azzim, ka ir pascham augstam un drohscham wihram bij jasemmojahs un firds gohds Teem jadohd. Bij tã no pascha Deewa us waldischanas ammatu isredseti un rad-diti meesã, garrã un firdi, un 30 gaddus mums likti par galwineeku, furra peeminneschana pa wissu pasauli nesuddihš tubkstoschu tubkstoschôs gaddôs; jo ta taisna peeminneschana paleel us raddu raddeem. Tohs un tas Kungs wissu Kungu pats midsinadams irr aizinajis pee sewis — to selta krohni gan zeldams no Winnu galwas, bet to ihstenu krohni tahs debbes gohdibas teem nu usklidams par muhschigu pagohdinaschanu. Preeks irr dsirdeht, kã Winni nahwes gultã pasemmigi, mihligi un Deewam padewigi tur-rejuschees, wisseem labbdeenas dewuschu un wissus apwehtidami aismigguschu. Paschi pawehlejuschi, ka ar Winnu augstu lihki ne darroht ne kahdu leelu stahiti un lepnu Keiseru gresnumu. Augstais lihķis Behterburgas pilli ne zil leelã istabã us Winnu pawehleschanu nolikts bijis us ar farkanu wadmallu apklahstu augstu weetu. Pahw wissu to lihki un sahrku leels melns ar seltu puschohts lihku dekkis pahrklahts bijis, itt ne kahda stahite, tik ween tee augsti Kambera kungi un Birneeki, kas to lihki deen nakt wah-juschu gohda munderinds stahwejuschi, — bet

istaba ne kad naw palikkuse tukšcha no augsteem un semmeem laudim kas speeduschees flahst sawas karstas affaras tē noraudaht un to teizamū rohku pabutschohst. Tā 8 deenas lihkiš raddihts laudim, tad 4tā Merz deenā teikuschees nowest Sawu tehwu-tehwu Keiseru duffas weetā. Lai tur sw. duss. Wianni pehz Sawas meesas nu gan pehz Deewa prahta mums panemti, nomirruschi, bet ta sehkla, ko Wiannu gars un firds mums par labbu Sawā leelā druwā — Kreemu-semme — issehjuschi, sawus augtus baggati nefsihs, un mums wehl ilgi buhs par labklahschanu un swehtibu, un muhsu jaunais augsti teizamais Kungs un Keisers Aleksanders tas ohtrais — tahda tehwa pehdās staigadami, tohs shehligi wairodams wairohs un mums, Wiannu paklausigeem pawalstneekem, par firsnigu pateikschanu isaudsinahs. Deems Kungs lai Wiannus swehtidams apwehti ar wissu garrigu un laizigu swehtibu. (S—3.)*

Labs padohms, tomehr naw wisseem Derrigs.

Muhsu tautas brahlis un ihstis Latweeschu wallodas mihtotais, isgahjuscha gadda 49tā nummeri Latweeschu Awises, mums nemahziteem labbus padohmus dewis, kas wehrā jaleek, ja gribbam tautas brableem par labbu ko list rakstos eespeest.

Wiasch muhs suhta papreeksch skohlā, kur Latweeschu wallodu skaidri tā mahza, kā patte Latweeschu tauta runna. Kad tur ismahziuschees jau mehginajuschi ko sarakstihst, tad ar to rakstu ja-eet pee gudreem wihtreem, Latweeschu wallodas prattejeem, pee zeen. mahzitajeem un skohlmeistereem un jaluhds, lai tee muhsu rakstus pahrlabbo, un — tad lai tohs suhtam preeksch Awisehm, kā muhsu walloda netaptu isneekota. Padohmi labbi, bet naw wisseem derrigi. Kurram Latweetim gan nepatiktu, kā mehš buhtum un paliktum tihri

un nesajaukti tik pat tautā, kā arri eeraschās un wallodā. Bet jau gan wairs tihri ne-essam wis. Jo dshwojam ar zittahm tautahm jukku jukkam kohpā, kā zittahrt Juhdu tanta Samarijā. Tā essam ar laiku no gudrakas tautas, kas muhsu siarpā miht, peenehmuschidachs padohmu, daschu wahrdu un arri wahrdu salikschanas-wihsi, bes kā mums winnu wallodā jadohma un sawā jaraksta. Tik driht, kā behrniensch mahzahs grahmata lassihst, tad tas arri mahzahs Wahzu wallodas wahrdu salikschanas-wihsi, kā sawu paschu pasihst. Jo wissas muhsu grahmatas, ir sw. bihbele, dseefmu-grahmata un katkiffis gluschi pehz Latweeschu wallodas likkumeem jarakstias. Kad nu behrni weenreis tā galwā eemahzjuschees, kā tad pehzak lai atkal to zittadi dohma jeb raksta? Ja rakstiais sw. bihbeles wahrduš sawos rakstos gribb peemineht, kā lai tohs zittadi raksta un saleek nefa tee paschā sw. bihbelē salikti.

Skohlā ja-eet. Kur tahda skohla jau zelta, kur Latweeschu wallodu skaidri mahza? Paschi Latweeschi katrā widdū runna sawadi. Skohlmeisteri runna dauds jeb mas pehz ta widdus, kur tee mahjo, lai behrni winnu wallodu saproht. Wissi newarram buht tanni widdū, kur Latweeschu wallodu skaidri runna. Tik skaidri, kā grahmatu-wallodai derr, tik retti runna. (?) Selgawas widdū runna laudis puss wahzisti, appatschajā kursemme runna nestaidri un Augschineeki runnajam sitti.

Pee zeen. mahzitajeem. Nebba wissi zeen. mahzitaji ir ihsti Latweeschu wallodas pratteji. Zik ir zeen. mahzitaju, kam wallas ar muhsu raksteem sawu laiku nokaweht?

Pee skohlmeistereem. Tee masak mahziti, kaut gan Latweeschi, tomehr Latweeschu wallodu mas ween proht. (S) kur gudriba! Skohlmeisteri neprattihs Latweeschu wallodu! Pateesi, neproht wis. To redsu pats pee sewis. Runnaju gan latwiski un arri drusku rakstu. Bet tā wallodas-likkumus, kā Wahzu wallodā, latwiski neprohtu wis. Zitti salka, kā pa-

*) Rarra-sinnas dohsm zittā lappā.

scham padohma-dewejam nummeri 49 ne-efsoht skaidra Latweeschu walloda. Winna raksti arri effoht us Wahju wihsli salikti kohpâ. Par wissam winna dseefminas ne effoht nemas tik labbas, un ne effoht Latweeschu garrâ sarakstias. Ne senn dsirdeju Latweeschu gohda wihrus sakkam: padohma-dewejs gribboht usspeest, ka Latweetim waijagohht saziht: „Suns gulleja deenas widdu us seena gubbu.“ Bet mehs sakkam schinni weeta: „us seena gubbas.“ Wol nu tas rittigi, jeb ne; tâ mehs rumajam. — Bet ja grihb, ka mums buhs teift: „us seena gubbu,“ tad luhdsamees ar leelu luhgschanu, lai mums apgahdatu Latweeschu wallodas liffumu-grahmatu, muhsu paschu wallodâ sarakstiu. Ar scho darbu winsch nopelnitohs nefawihstamu pateizibas trohni. Tad mums newaijadsetu eet, ne pee mahzitajeem, ne pee stohlmeistereem rakstischanas labbad. Mums buhtu katram saws padohms mahjâs, tâ ka Wahzeescheem pee Latweeschu rakstischanas tee padohma-deweji no Stendera, Rosenbergera un Hesselberga. Kant tahs Latweeschu wallodas liffumu-grahmatas Wahzeescheem arri naw deesgan pilnigas un rittigas, tad tomehr winneem irr.

Kamehr mums sawâ wallodâ tahdu wallodas liffumu-grahmatu naw, tamehr paleeku pee ta padohma, ko preeksch gaddeem Jelgawâ zeen. Schulza mahzitaja fungu apmekledams no winna schinni leetâ dabbuju, prohti: „Preeksch Latweescheem jarahta tâ, ka lassitais rakstitaju warr skaidri saprast.“ To turren par to labako padohmu. Kad patte leeta, ko rakstitais isteiz, irr derriga pee garrigas labblahschanas jeb laiziga labbuma, tad lassam ar preeku un flawejam rakstitaju klussi sawâ firdi, ne-

luhkodami woi wâbrdi schâ jeb tâ salikti: Kad tik skaidri saprohtam, tad mums gan. Kur liffumu naw, tur arri naw liffumu pahrschafschanas.*)

Fr. Wahlberg.

Sluddinaschanas.

Labbi un prischi linnu-eljesrauschî dab-
bujami eljes-pabrikî no Carl Chr. Schmidt
Rihgâ. 1

No Kabilles pagasta-teefas tohp wissi, tik labb tee kam labbas prassischanas ka arri tee kam wehl labbas malfschanas buhtu, pee ta schê peederriga Wisbutu saimneeka Indrika Rehmanna par kurrea mantu konkurse spreeska, usaijinati, ar sawahm usdohschanahm wisswehlaki lihbs 16ta April s. g. pee schihs teefas peeteiktees, jo tad, kad schis termins buhs pagahjis, tahlak schinni leetâ pehz liffumeem barihs.

Kabilî, tanni 12tâ Webruar 1855.

(Nr. 34.)

Fritz Wahwer,

pagasta wezzakajs.

G. Jungbang,

teef. skr. 1

Us to leelzelli no Jelgawâs us Dohbeli, pasubdis sudraba labbatas-pulkstems ar dubbultu wahlu (kapselhm) un melnu banti ar atflehgu. Gohdigs atradbejs tohp luhgts, to prett trihs rubl. sudr. pateizibas-malfas Jelgawâ Hoffmanna un Johannisohna druffkas-nammâ nodohht. 1

*) Latweeschu wallodas-liffumu irr gan un irr stipri liffumi, bet Latweescheem wehl naw sinnami darriti ihpashâ Lattu, grahmata, ko sawam par Grammatiku. Tahda grahmata Latweescheem gati buhtu derriga, bet irr kochi grehtki to sarakstih. Senn deenahm ar to jaw puhlesohs, tahdu wisen us-eet un peelabbi-nahht, tas scho darbu nomenitohs, bet ne sinas! Ja tik pato to eespehtu un tahds meiseris d. htu, swedrus mihtieem Latweescheem par labbu jaw ne schelotu. S—

S i n n a.

Tahs jaunâs Asias Lantfahrtes par 15 kap. sudr. nu wissi warr dabbuht Rihgâ pee Minus-kunga un Jelgawâ muhsu nammâ pee Schulz.

Dr. h. w. druckh.

No Iuhriamâs-gubernements augstas waldischanas pusses: Oberlehrer G. Blaesé, Jensor.

No. 59.

No Santes. 1. Webr. 1855.

Schodeen bij Sauzeescheem un Elschnescheem gan behdiga deena, jo tee paglabbaja satwu mihlu mahzitaju Heinrich Boethorn, kas pee winneem tikkai 8 gaddus par gannu dsihwojis. Winsch bij pilnâ spehka un sapraschana buhdams par mas deenahm nomirris. — Jau bija no rihta sabraufchi Bahrbeles, Herretes, Saltwes, Sezzes, Sunnakstes mahzitaji un arridsan zeenigs prahwesta kungs Lundberg, Birschu-draudsjes mahzitajs. Bes teem ir zitti weefsi, raddi, draugi un kaimini. Behz brohkasta prett pufdeenas dewahs wiissi us tutwu basnizu, fur prahwests no altara Wahzu spreddiki turreja, ar swehtischanu beigdams. Tad behz ihfas dseesmas eelsch Latweefchu wallodas Sunnakstes mahzitajs Latwiski peeminneja draudsjes aismigguschu gannu un beidse ar tehwureisi un swehtischanu. Basniza bij ar dauds swezzehm un falluncem puschkota un Wahzschu un Latweefchu bij leels pulks sabrauzis, kautschu seemas laiks itt bahrgs bijis. — No nelaita Santes dwehseled ganna warreja taisniba fazzih, ka winna preekscha augsts un sems, nabbags un baggats tai pascha wehrtiba stahweja un katrs draudsjes lohzeleis un ir swechineels no winna mihligi tappe paklausihst. Winna kristiga firds eenaidibu ne pasinne un tappehz meeru un gohdu wiffur draudse pasteidse un gahdaja un palihdseja no wiffas firds un spehka zit warredams. — Par to ihfu laiku, fur winsch warreja scheid darbotees, winsch ne ween par draudsi gahdaja, bet ar waldischanas sinnu abbas basnizas sataisija un ir paschu mahzitaja-muischu, fur ruhme jau beidsehs. — Winsch katram ir bes sawadeem pelneem labpraht palihdsija un nabbageem labpraht peemette, un usnehme augstus un semmus sawas mahjas ar peeklahjamu gohdu. — Untapehz ir daschas pateizibas un mihlestibas affaras ne ween no satwu raddu un draugu azzim pee behrehm plahde, bet arridsan no draudsjes behrneem, un tit

dauds draudsjes-lohzele bij sabraufuschi, ka zelsch no basnizas lihds kapsehtai bij ar kammanahm un gahjeem apflahs. Fur laudis, leela rinkl ap kapp dohbas stahwedami wehl tappe no Saltwes mahzitaja ar Deetwa wahrdu eepreezimati un Sezzes mahzitajs beidse ar karstu luhgschanu par dwehseled meeru pee Deetwa un swehtischanu dseedadams winsch draudsi atlaide. Et — d — r.

Sinna par mirruschu.

Tai 9ta Webruar d. Dinaburgâ irr nomirris Jahnis Kaulinsch, no Gaujenes muischas, Zehfu aprinki, 25 gaddus wezs. Sawâ nahwes stundina winsch luhdse, lai scho sinnu satwai seetwai dohdoht, kas mahjas paliktuse. To tad es darru pehz sawas apsohlishchanas zerredams, ka schi Nwifschu lappina labbaki ne ka es to weetu us-ees, fur ta atraitne dsihwo. — Sawâ wihrs, mans draugs, ar kluffu prahtu sawa schehliga Pestitaja rohkas padewahs un swehtu meelastu baudijis pehz kahdahm deenahm Deetwa preekscha aissgahje. Dsihwo arri tu sawa wihra peeminnu gohdadama ta, ka tas sawas beidsamas stundinas eelsch firds nigas tizzibas un deetwabihjaschanas nodsihwojis ar Nissawa fazzidams: Un kad es pee Letwis, Kungs, tad ta semme man ne patih.

Dinaburgas mahzitajs.

Kahds kristigahm draudschm fakfums irr bijis Widsemme.

Daugatoa satwu zellu staiga no nesinnameem laikeem. Daugawas krahti laikam schodeen tahdi paschi ar krummeem un kohkeem apauguschi, klin-taini un akminali, ka no pirmahm deenahm bijuschu. Uppites pa uhdens-grihwahm wehl tapat tell Daugawa, ka wezzu wezzos laikds. Bet lauschu tautas naw tahs paschas, kas pirmal biju-

schas. Birma sché dsihtwoja Jggaunu-tautas. Wissa Widsemme un wissa Kursemme, un wehl dandf semmes dassas bija Jggaunu rohkās. Kad winnu laiks bija nodsihtwohts, tad Latweeschu tauta winnu dsihtwes. weetas usnehme, jo ká pee weena zilweka, ká tas arri irr pee zilweku-tautahm. Naw neweens zilweziasch, kam deenas ne buhtu Deewam sinnamas: itlin ká Dahwidā saktā: (Dahw. ds. 139, 16.) Wissas deenas irr Deewa gramatā rakstītas, zif wehl nahkamas, un Apustulu darbōs irr laffamas: Deetos no weena assinō wissu zilweku tautu irr darrijs, ká ta dsihtwotu wissas semmes wirsā, un irr eestahdijis tohs papreeksch noliktus laikus, un tahs eschās, kur teem jadsihtwo. — Jggaunu weeta eenahze Latweeschu Kursemmē un Widsemmē, un Jggauneem bija jabehg us seemela-puffi, kur wehl schodeen dsihtwo. Leischi Latweescheem pufs brahli. Kad pa Daugawas zekku us augschu kapp, tad Leischōs ee-eet: — un tas ne bij wis tahlu: jo Kohkness tobrihd jau bija Leischu rohkās. Kur schim brihscham wezzu wezzas muhru druppas, kur pirmak bij stipri tohru un walni, un labbi leela pilsehta tai weeta, kur schim brihscham tihruens. Leischu walbineeki turreja wissu to widdu sawās rohkās. Bet Latweescheem tikpat ká Leisheem wezzōs laikōs bija skaidri paganu tizziba. Winni zeenija sawus mahjas-deetwus un sawus mahjas-kungus: winneem bija sawi elki un sawi deetwekli, un sawi preesteri, akli akli waddoni. Winni ustaisija swim uppurejamas weetas us kalneem, appaksch ohjoleem, kur tahdu negantibu darrija, ká swehti raksti pee wezzu wezzeem paganu laudim norahj. Birma Rehinu gramatā treeschā nodaktā irr rakstīhts: Tee laudis uppureja us teem augstumeem, jo neweens namō ne bija ta kunga wahrdeem ustaisihts lihds tam laikam, un tee usdarrija sewinu arrihsan augstumus un uszeltas bileds un koplus meschus us iklatru angstu pakalnu, un appaksch wisseem jalkem kohkeem, un darrija pehz wissahm negantibahm to paganu.

Tobrihd ne bija waldischana, ká schim brihscham, ne bija likumi: ne bija pilsehtas, ne bija arri bruggeti zekki. Latweeschu dsihtwoja leelōs meschōs, un glahbehs no erntaidneekem purtjōs un filla-kalnōs. Lahdus kalnūs nosauze par pilskalneem. Jggauni,

Leischi, Kreewi laupidami usbrukte weenā un ohtrā weeta, ká jau eeksch paganu laudim. Tapehz Latweeschu nekad ne bija bes karra-cerohtscheem, bes schekheem, stohpeem, strehlejamem rikheem, zirweem, sohbineem un lingahm.

Tahda bija Latweeschu tauta preeksch 700 gaddeem. Tad Deetos pehz sawa prahta prewedde kristigus laudis ar kuggi no Wahsemmes Daugawas grihwā 1158tā gaddā pehz muhsu kunga Jesus Kristus peedsimschanas. Schee ar labbu prahtu gan ne nahze: jo winneem ká bija, ká Wahwilam, kad wehsch to paschā juhrā sagrahbe ar wissu kuggi, un nesinnamā juhras mallā usdsinne. (Vassi Apustulu darbūs 27tā nodaktā). — Schee pirmee atnahzeji bija no Brehmes pilsehtas pehz sawas tizzibas Kattoli. Schis semmes stuhrs winneem patikte, jo winni redseja, ká ta labba augliga semme eshohti ar kalneem, mescheem, uspehm un awoscheem: tapehz sinu laide saweem Wahsemmes draugeem un brahleem. Essoht usgahjuschu jauku semmes-widdu, bet eedsihtwotaji tumschu, pahleeku nitni paganu laudis, lai nahkoht preesteri un mahzitaji, schohs nabbaga laudis us labbaku tizziba mahziht. Wezs Kattolu preesteris, kad tahdu sinu dabbusa dsirdeht, palikte mohdmachts sawā sirds-prahdā us tam, ká tas gribbeja palikt Latweescheem par Apustuli, ká sawā laikā Wahwils Nee mereem un Korinterem bija palizzis par Apustuli. Schis Kattolu preesteris bija ar wahdu Meinards. Sirneem matteem winsch nonahze Daugawas grihwā, un ar laipnigeem wahrdeem runnaja Latweescheem ká sinnaja, lai peenemmoht kristigu tizzibu. Latweeschu no pirma galla bija labprahthigi. Meinards Jschkille ustaisija skohlu, kur laudis mahziht, un pirmu Deewa naminu uszehle Martina fallā, Salspils basnizai pretti tur, kur wehl schodeen tahdas restas muhru-druppas reds fallas kraštā. Pehzlaikā schis Deewa-namō irr pahzeltis tai weeta, kur schodeen Salspils basniza stahw. Meinarta Deewa-nammā, ko winsch nosauze par Martina basnizu, pirmi kristigi Deewa-wahrde schinni widdū irr dsirdeti: — un to juhs dohmajeet? — woi ne bija Deewa engeleem preeks, kad pirmais kristigas basnizas swans dsirdehts Daugawas mallā? Woi ar tahdu swannu ne gahje

Deewa balsa, tā Guzelu baltis pahc wiffu semmi ar tahdu wahrdū spehtu: • Nedsī, es jums pašlud-
dinaju leclu preeku, kas wiffceem laudim notikke, jo
jums schodeen tas Pestitajs dšimnis, kas irr Kri-
stus tas Rungš, Dahwida pilsehtā? (Lukt. 2, 10.)
Woi ar tahdu swannu ne-atskanneja Daugawas mallā
tā, kā debbes-draudsiņas preeziga balsa, kas pirmā
seemas-swehtku nakti Deewu slatweja un fazzija:
• Gohds Deewam augstibā, weers wirs semmes
un zilweceem labš prahtš? (Lukt. 2, 14.)

Bet kur Deewam namš, tur wels ne tahlū sa-
wu basnizu ūstaiša. Tā tobrihd arri bija. Pa-
ganu preesteri pahrrunnaja Latweeschu landis, lai
nepeenemmoht kristigu tizzibu: lai paleekoht, tā
bijusch: un zitti ar warru ūskritte Meinartam:
tik fo ar mohtahm isbehege paganu rohtahm. Doudš,
kas jau bija kristiti, celehje Daugawā un maig-
jahš, lai kristibu atkal cōskallojoht, un lai atkal par
paganeem paleekoht. See nabbdšini nesinnaja sa-
wā tumschā prahtā, tā kristiba neire flits ūhdens
ween, bet tahds ūhdens, kas zur Deewa patweh-
schanu spehinahts, un ar Deewe wahrdū sawec-
nohts: kristibu nevarr noskallōht, tā lahduš dub-
lus: tā naw schibstischana jeb nolikschana to mee-
sas fahrnu, bet tā irr tā deriba weenas labbas
sinnamas sirds ar Deewu. (Reht. 3, 21.) Schee
nemahziti laudis gan palikke Deewam prettineeki sawā
nejehdšigā prahtā, bet Deewa padohinu ne warreja
nihzinahit. Kad Deewš sahjis kur malk, tad malk
un malk, kamehr wiffu smalki samallis, lai tas arri
ne buhtu darrihts ūs weenu deenu, jeb ūs weenu
gaddu, bet pa gaddu simteneem.

Meinarts nobehge ūs Wahsemmi, un stahstija,
kā winnam Widsemnē gaddijees ar Latweeschēem.
Tad daudš kristigeem laudim, mahzitateem, ammat-
neekcem, kohpmanneem un brunnenekceem sirds sa-
fille. Winni sabcedrojahš, un ar leelaku spehtu
eegahje par jaunū Daugawas grihwā. Schee
Meinartam palikke par sūpreem paligcem. Ar to
tee kristiti laudis, kas pee kristigas tizzibas gribbeja
palikt (jo arri tahdu bija), dabujā drohschaku prahtu,
un tee nihdetaji un blehschi nobehdse noht. No
tā laika kristigas draudses gahje wairumā, bet
Meinarta deenas gahje masumā. Par to winnam
nebij bailes, jo winnam bija labš prahts no tah-

das nitnas pasaulēs schirtees un pee mihla Pestitaja
no-eet, ja ween tas darbš, fo bija sahjis, ne-
palikke nozahrtā. Tāpeh; sawā mireschanas gultinā,
kad manija, sawu stundinu nahkam, sa-
aizinaja Latweeschu wezzakus no Dohles fallas, no Leel-
wahredes, no Miskraukles un so Turreidas, un
runnaja winneem tā: • Es driht no jums schir-
schohš, jo tas Rungš Kristus nahk manni pee se-
wis panemt. — Mihli! paleezeet pee tahš labbas
un swehtigas tizzibas, fo juhs zur Deewa schē-
lastibu effect eemantōjusch: paleezeet pee sawa
Runga un Pestitaja Jesus Kristus: — stiprinajeet
tohs schaubigus, drohschinajeet tohs wahjus, mah-
zeet sawus bekamš, un ne peekūsteet sawās beh-
dās, — sawā laikā juhs mantoseet bes mitescha-
nas meeru, preeku un swehtibu. — Wiffi, kas
klaht bija, redseja Meinarta preezigu un drohschi
tizzibas-prahtu, un sohlijahš darriht, tā winneem
wehlejis. Tā winsch meerā aigahje no schis pas-
faules 1196tā gaddā. Winna meesa tikle glab-
bata Ischilles basnizā: bet peh; tam irr nolikta
Rihgas Dohmes basnizā, kur wehl schodeen kapp-
meeta redjama.

Meinarts irr Latweeschu Apustuls, fo Deewš
muhsu widdā sūhtijs, lai paganu tumsiba sustu,
un lai Kristus mihla gaismina spihdetu. Meinarts
ar sawahm affarahm bija flazzinajis to dahrsu, fo
winsch kohpe. Bertoltš, kas peh; winnu nahje
winna weetā, tas ar sawahm affinim rossinaja
scho Deewa dahrsu. Jo kad winsch taisijahš pla-
schak isplehst kristigu tizzibu, tad paganu wihrs,
wahrdā Ihwants, winnu ar schēhpi noduhre.
Tā schis gohdigs mahzitajs sawu dšiwibu nodewe
Latweeschēem par labbu. Peh; Bertolta Deewš
mohdinaja aschu un stipru wihru, kas paschā jcuni-
bas-spehtā atmahje, paganu pahrgalwibu ar dšē-
tes-rihtstehm sohdiht, un kas kristigu tizzibu pahc
wiffu Widsemmi un Kursemmi isplattija. Schis
bija Albertš.

Alberta deenās daudš pillis irr ūstaitas, zit-
tas Daugawas mallā, zittas arri tahlū noht no
Daugawas. Pee Daugawas mallas, tur kur wehl
schodeen wezzas muhrū-druppas redš, Miskraukles
pils irr ūstaita, un preeksch 666 gaddeem schē
jau raddahš kristiga draudse un kristiga basniza.

Bet laiki wehl ne bija meera-laiku. Tapeh; pirma Aiskraules basniza bija pils-muhrôs; pehz-laitâ zittu basnizu ustaisija kalnâ pee leelzefta, kur wif-feem azzis spihdeja, un wehl schodeen spihd, un daschs labš pa zekku eedams mett kruftu preeksch kruftim un nofkaita tehwu-reisi, eedohmadams Pah-wila wahrdus, tas fakta: „Dohmajeet us to, kas augschâ irr, ne us to kas wirs semmes,“ — un us augschu zillata dwehfele manna, ka suhdams zeksch irr appaksch kahjahim, bet garra muhschiba preekschâ gaidama. Schi basniza bija kohka namš, maza ehka. Mahzitajs no kohknes nahze, woi arri sawu ftohlmeisteri suhtija.

Tâ tas bija preeksch trim gaddu-fimteneem. Tobrihd muhsu swehta, flaidra, gaischa tiz-ziba wehl bija, tâ ar pihschleem un putte-kleem apkrauta; zilweku mahni un zilweku lepniba to bija pahrgrohšijusi lihds ar wifsu deewakalposchanu pehz sawa prahta. Tomehr Apustuls Pahwils fakta: (1 Kor. 3, 11.) „Zittu grunti neweens ne warr list pahz to, kas irr listš, kas irr Jesus tas Kristus. Bet ja kas wirs scho grunti ustaisa seltu, sudrabu, dahrgus akmi-nus, malku, seenu, ruggajus: tad ikweena darbs taps redsams, jo ta deena to parahdihs. — Deena to parahdija, jo ap to paschu laiku, kad Widsemme un Kursemme tizzibas leetas warren bija sajaktas, peedsimme Wahzsemme Mahrtinsch Lutters, ko Deews bija is-redsejis sewim par spehzigu un par swehtigu rihku, kam zilweku mahni bij pee mallas no-stummami un flaidrais tizzibas feltš atkal gaismâ nessams. Lutters wehl ne bija 3 gad-dus mahzijis, tad jau weens winna mahze-flis, ar wahrdu Andrews Knepkens, Rih-gâ nonahze un Behtera basnizâ flaidru un pilnigu kristigu mahzibu fluddinaja. Lutters pats ar sawu rohku rakstija grahmatas Rih-gas rahtskungeem, un kas prahtigs, tas ne-warreja leegtees, Luttera flaidru mahzibu pee-nemt. Tâ Luttera draudses papreeksch Rihgâ zehlschahs; no Rihgas pa semmehm isgah-juschas, un tâ wehs pee sawas mihlas tizzi-

bas fluüşchi. Naktš irr pagahjusi, deena irr turwu flacht nahfusi, — lai noleekam tahš tumšibas darbus, lai apwekkam tahš gaischi-bas eerohtschus, lai tâ tâ gaismâ staigajam, jo kas deenâ staiga, tas nedaussees.*)

— 8 —

Kungs, dohdi man jaunu firdi jaunâ basnizas-gaddâ.

Weld. An duffehs wifas leetas.

1.

Es jaunu gaddu sahku,
Un Tawâ nammâ nahku,
Man firdš no preeka kuhst; —
Par Tawu scheblastibu,
Par mahtes-mihlestibu
Man karstas affru straumes pluhst.

2.

Taws wahrds man dewe spohschum',
Man pitbija ar drohschum',
Taws Gars bij pee man flacht,
Tas firdi meerinaja,
Tas saldi preezinaja,
Un spreede, Lewi mihlinahst.

3.

Bet ak! bet ak! es waidu,
Un sawas affras raidu
Un Dew, mans Kungs un Deews,
Es nabbags grehzneeks suhdsohs,
Un peedohschanu luhdsohs:
„Ak, Kungs, mans Deews, apscheblojees.“

4.

Es luhgdams firdi lohku:
„Ne atwel; Tawu rohku
No man, Wifscheligajs,
Bej elji mannas sahpes,
Un dsesse dwehsele's slahpes,
Tu warri to, Wifspehzigajs!“

4.

Eai augtojahš ta tizzib',
Eai saknojahš ta mihlib',
Eai zerrib' seedôs spihd;
Tu, augstajs, wifsu warri,
Tu jaunu raddib' darri,
Kas Tawâ mihlestiba miht. Grot.

*) Wehl luhdsam zeen. raffitajus, lai pee ittatra Bihbeles wahrda peeleet arri to weetu, sur tas Bihbele atroh-nams.